

**Πρεσβεία της Ελλάδος στο Βουκουρέστι
Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών
Υποθέσεων**

**ΑΔΙΑΒΑΘΜΗΤΟ
ΚΑΝΟΝΙΚΟ**

23 Νοεμβρίου 2021
Α.Π. Φ. 2700/2231

ΠΡΟΣ: Ως Πίνακας Αποδεκτών

ΚΟΙΝ.: - Δ.Γ. Υφυπουργού κ. Κ.Φραγκογιάννη
- Γραφείο κ.ΓΓ ΔΟΣ &Εξωστρέφειας
- Γραφείο κας Β' Γεν.Δ/ντριας
- Β1, Β4 Δ/νσεις

Ε.Δ. Γραφείο κας Πρέσβευς

**ΘΕΜΑ: Υπηρεσιακή μετακίνηση επικεφαλής Γραφείου ΟΕΥ Βουκουρεστίου
στο Κισινάου/Μολδαβία, Δυνατότητες δραστηριοποίησης ελληνικών
επιχειρήσεων.**

Στις 8,9,10 τ.μ. πραγματοποιήθηκε υπηρεσιακή μετακίνηση υπογράφοντος στο Κισινάου/Μολδαβία (σ.σ. η Πρεσβεία Βουκουρεστίου/Γραφείο ΟΕΥ πλην Ρουμανίας καλύπτει και την Μολδαβία), όπου και πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις με Υπηρεσιακούς και Επιχειρηματικούς Φορείς, με στόχο την διερεύνηση δυνατοτήτων περαιτέρω ανάπτυξης διμερών οικονομικών και εμπορικών σχέσεων.

Αναλυτικότερα υπήρξαν συναντήσεις με εκπροσώπους του Εμπορικού-Βιομηχανικού Επιμελητηρίου, Οργανισμού Invest Moldova, Μ/ΥΠΕΞ-Επικεφαλής Γεν.Δ/νσης Οικονομικής Διπλωματίας, Επικεφαλής EBRD, Moldova IT Park, εκπροσώπους Γραφείου Αντιπροσωπείας ΕΕ και τέλος δραστηριοποιούμενους εκεί επιχειρηματίες και επίσης έλληνες που εργάζονται στην ανάπτυξη ευρωπαϊκών προγραμμάτων στην Μολδαβία.

Α. Μολδαβία/ Οικονομία

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Μ/Στατιστικής Υπηρεσίας για το 2020, ο μ/πληθυσμός υπολογίζεται περίπου στα 3,5 εκ.κατοίκους (σ.σ. σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα στα 2,6 εκ.κατοίκους) -ο πληθυσμός της πρωτεύουσας Κισινάου αναφέρεται στα 800 χιλ. άτομα-, το ΑΕΠ στα 11,9 δις.\$ και το ΑΕΠ/κεφαλήν στα 4.512 \$, ενώ η Μολδαβία με την Ουκρανία θεωρούνται οι φτωχότερες ευρωπαϊκές χώρες.

Η οικονομία της χώρας στηρίζεται στην αγροτική παραγωγή (κυρίως δημητριακά και κρασί), τα τελευταία χρόνια στην διαρκώς αναπτυσσόμενο τομέα ICT, στα μεταναστευτικά εμβάσματα τα οποία υπολογίζεται ότι αποτελούν περίπου το 10% του μ/ΑΕΠ και στην αναπτυξιακή βοήθεια από την ΕΕ και τους διεθνείς Χρημ.Οργανισμούς (EBRD, World Bank, IMF).

Παράλληλα αναφέρεται ότι μεγάλη μερίδα πληθυσμού (περίπου 1 εκ. με 1,5 εκ.άτομα) διαβίει εκτός Μολδαβίας εκ των οποίων οι περίπου 600 χιλ. σε χώρες ΕΕ (κυρίως Ρουμανία, Αυστρία, Γερμανία και Πολωνία) και οι υπόλοιποι σε Ην.Βασίλειο, Ουκρανία και Ρωσία.

Αν και τα τελευταία χρόνια, η χώρα εμφανίζεται σε σχετικά υψηλές θέσεις στον κατάλογο επιχειρηματικής δραστηριοποίησης (48η θέση μεταξύ 190 χωρών στο Doing Business Report 2020-World Bank), κύριο αναφερόμενο πρόβλημα καταγράφεται αυτό της διαφθοράς και ειδικότερα στις αποφάσεις της δικαστικής εξουσίας.

Προτεραιότητες της Μ/Κυβέρνησης, σύμφωνα με τα όσα ανέφερε και η Μ/ΠΘ και Ν.Γαβριλίτα, στην πρόσφατη (15 Νοεμβρίου τ.έ.) Ημερίδα στο Χρηματιστήριο του Λονδίνου με θέμα "Moldovan Capital Markets Day 2021", οι 2 κύριοι στόχοι της Κυβέρνησης είναι α) η καταπολέμηση της διαφθοράς ("zero tolerance to corruption", δεν πρόκειται μόνο για την καταπολέμηση της διαφθοράς και αναμόρφωση του δικαστικού συστήματος της χώρας, αλλά η προσπάθεια επεκτείνεται και στην οικονομία και στην κοινωνία) και 2) η Ψηφιοποίηση της χώρας, ενώ επίσης αναφέρθηκε και στην δημιουργία θέσης Αναπληρωτή Π/Θ με αρμοδιότητα την Ψηφιοποίηση (σ.σ. πρόκειται για τον κ. Iurie Turcanu) και στην προσπάθεια προσέλκυσης επενδυτών στη χώρα οι οποίοι θα αντιμετωπίσουν μία φιλική προς τους επιχειρηματίες Κυβέρνηση.

Παράλληλα και όσον αφορά στον ενεργειακό τομέα, αναφέρεται η απόλυτη εξάρτησή της Μολδαβίας από την Ρωσία για την παροχή Φυσικού Αερίου.

Τέλος και όσον αφορά στις διμερείς εμπορικές σχέσεις με την Ελλάδα, αναφέρεται ότι κατά το 2020 το εμπορικό ισοζύγιο έφθασε στα περίπου 44 εκ.Ευρώ, με τις μ/εξαγωγές στην Ελλάδα να φθάνουν στα 31 εκ.Ευρώ (κυρίως σιτηρά και αιθυλική αλκοόλη) και τις ελλ/εξαγωγές στην Μολδαβία να φθάνουν στα 13 εκ.Ευρώ (κυρίως φρέσκα φρούτα). Παράλληλα σημειώνεται ότι δεν υπάρχουν ελληνικές επενδύσεις στην Μολδαβία και επίσης ο αριθμός ελλ/επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Μολδαβία είναι πολύ μικρός.

Β. Συναντήσεις/Δυνατότητες δραστηριοποίησης για ελληνικές επιχειρήσεις.

1. Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο, <https://chamber.md/en/sectiune/news/>

Η εγγραφή των επιχειρήσεων στο Επιμελητήριο (σ.σ. με αναγωγή στα ελληνικά δεδομένα, πρόκειται για Κεντρική Ένωση Επιμελητηρίων) δεν είναι υποχρεωτική, υπάρχουν καταγεγραμμένες περίπου 11 χιλ.επιχειρήσεις-μέλη, ενώ το Επιμελητήριο λειτουργεί με 12 Γραφεία (1 στο Κισινάου και 11 σε άλλες μολδαβικές πόλεις).

Με Επιμελητήρια στην Ελλάδα, έχουν υπογραφεί 3 Συμφωνίες Συνεργασίας (το 1999 με το Επιμελητήριο Εύβοιας, το 2004 με το ΕΒΕΑ και το 2008 με το ΕΒΕΘ).

Αναφέρθηκε επίσης ότι υπάρχει ενδιαφέρον για ανάπτυξη των μ/εξαγωγών στην Ελλάδα και ότι υπήρξε συμμετοχή σε 2 διεθνείς Εκθέσεις στην Ελλάδα (αγροτικού και κατασκευαστικού τομέα) το 2019.

Παράλληλα ζητήθηκε η συνδρομή του Γραφείου, στην κοινοποίηση της πληροφορίας και αναζήτηση συμμετοχής τυχόν ενδιαφερομένων ελληνικών επιχειρήσεων, για την διοργάνωση εκδήλωσης "Export Partnerships - VIRTUAL B2B EVENTS", <https://partnership-for-exports.b2match.io/> (στα πλαίσια του προγράμματος των Η.Ε./UN "Advanced Cross-River Capacities for Trade Project/AdTrade" <https://www.md.undp.org/content/moldova/en/home/projects/advanced-cross-river-capacities-for-trade.html>, πρόγραμμα που για την Μολδαβία συγχρηματοδοτείται από το United Nations Development Programme (UNDP), την Σουηδική Κυβέρνηση και την Κυβέρνηση του Ην.Βασιλείου).

Το Γραφείο έχει ήδη αναρτήσει την πληροφόρηση στην ιστοσελίδα του Υπουργείου μας www.agora.mfa.gr, έχει αποστείλει ενημερωτικό σημείωμα στα Ελληνικά Επιμελητήρια, ενώ μέχρι σήμερα έχουν εγγραφεί 3 ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις.

2. Invest Moldova Agency, <https://www.invest.gov.md/> ,

Από πλευράς Μ/Υπηρεσίας, σημειώθηκε ότι η Μολδαβία βρίσκεται στην 48^η θέση μεταξύ 190 χωρών, στον Κατάλογο "Doing Business 2020", πρόκειται για σταθερή οικονομία, ενώ τονίστηκε η βούληση της Μ/Κυβέρνησης για την καταπολέμηση των φαινομένων διαφθοράς και φιλικής αντιμετώπισης των ξένων επενδυτών.

Σημειώθηκε ότι η χώρα έχει προχωρήσει σε συνολικά 43 Συμφωνίες Ελευθέρου Εμπορίου/FTA και ειδικότερα : DCFTA/Deep and Comprehensive Free Trade Area με την ΕΕ, FTA με χώρες CIS (Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Τατζικιστάν, Ουζμπεκιστάν), FTA με την Τουρκία, CEFTA+UNMIK, GUAM-Organization for Democracy and Economic Development, ενώ βρίσκονται σε διαπραγματεύσεις για την υπογραφή ΣΕΕ/FTA με την Κίνα, με την Μολδαβία να είναι μέλος του ΠΟΕ.

Αναφέρθηκε επίσης ως πλεονέκτημα η ανάπτυξη της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, η προηγμένη τεχνολογική υποδομή και οι χαμηλές τιμές χρήσης π.χ. 6^ο χαμηλότερο κόστος στην Ευρώπη για τηλεφωνικές υπηρεσίες σταθερού δικτύου, 100% κάλυψη για δίκτυα κινητής, 98% κάλυψη με δίκτυο οπτικών ινών, όπως επίσης και η εγγύτητα τόσο με την Ευρώπη όσο και με την Ρωσία (2 ημέρες για μεταφορά με φορτηγό για την ευρωπαϊκή και την αγορά της Ρωσίας).

Όσον αφορά στο επενδυτικό πλαίσιο αναφέρθηκε ότι, έχουν δημιουργηθεί 7 Ελεύθερες Οικονομικές Ζώνες, 8 Βιομηχανικά Πάρκα, 16 Πολυλειτουργικές Βιομηχανικές Πλατφόρμες/ Multifunctional Industrial Platforms και το Moldova IT Park.

Όσον αφορά στο πλαίσιο φορολόγησης, ο εταιρικός φόρος ανέρχεται στο 12%, 7% για τους αγρότες, 6% για τις ΕΟΖ, 3% για το Ελεύθερο Λιμάνι του Giurgiulesti, οι κρατήσεις κοινωνικής ασφάλισης για τον εργοδότη ανέρχονται στο 24%, ενώ τέλος έχει εισαχθεί ειδικός φορολογικός συντελεστής για το Moldova IT Park στο 7% (σ.σ. αναλυτικές πληροφορίες για το Moldova IT Park και τον συντελεστή φορολογίας 7% παρατίθενται κάτωθι στην συνάντηση με το Moldova IT Park).

Όσον αφορά στο ύψος του **μ.ο. του μεικτού μισθού**, σύμφωνα με τα δεδομένα της Μ/Στατιστικής Υπηρεσίας για το 2021, ανέρχεται στα περίπου 8.720 Μ/Λεϊ ή **περίπου 415 Ευρώ**. Από αυτά αν αφαιρεθούν ο Φόρος Εισοδήματος 12% ή περίπου 37,4 Ευρώ και η Κοιν.Ασφάλιση 9% ή περίπου 33,1 Ευρώ, **οδηγούν σε καθαρό μισθό περίπου 344 Ευρώ**, ενώ ο εργοδότης επιβαρύνεται επιπλέον με Ασφαλιστικές Εισφορές 24% στο μεικτό μισθό των 415 Ευρώ, ύψους περίπου 100 Ευρώ ή 24% του μεικτού μισθού.

Ως κυριότεροι/στρατηγικοί κλάδοι της молδαβικής οικονομίας αναφέρθηκαν οι :

1. Τεχνολογίες Πληροφορικής / IT-ICT, πρόκειται για τον δυναμικότερο και ταχύτερα αναπτυσσόμενο τομέα της молδαβικής οικονομίας, στον οποίο δραστηριοποιούνται περίπου 2.300 εταιρείες και απασχολούνται περίπου 15.000 εργαζόμενοι. Κινητήρια δύναμη για την ανάπτυξη του τομέα αποτέλεσε η δημιουργία του Moldova IT Park. Παράλληλα και λόγω

της ανάπτυξης του, η Μολδαβία καταλαμβάνει : την 59^η θέση ανάμεσα σε 175 χώρες στον ICT Development Index, την 59^η θέση ανάμεσα σε 128 χώρες στον Global Innovation Index, την 66^η θέση ανάμεσα σε 139 χώρες στον Network Readiness Index και την 79^η θέση ανάμεσα σε 193 χώρες στον e-Government Development index. Παράλληλα αναφέρεται ότι το μ.ο. μισθού στον τομέα υπερβαίνει τα 1.500 Ευρώ έναντι του μ.ο. των 415 Ευρώ στο σύνολο της οικονομίας.

Αναλυτικότερη πληροφόρηση στο link

<https://www.invest.gov.md/en/sectors/ict-bpo/>

2. Αυτοκινητοβιομηχανία-Εξαρτήματα, συνεισφέρει το 14% του ΑΕΠ της χώρας

(2019), απασχολούνται άνω των 20 χιλ.εργαζομένων, ενώ δίδονται ειδικά κίνητρα

στήριξης/δραστηριοποίησης στις ΕΟΖ (π.χ. 2.000 Ευρώ/εργαζόμενο για κάθε νέα θέση εργασίας).

Ως επιτυχημένα παραδείγματα δραστηριοποίησης στον τομέα αναφέρθηκε η παρουσία των :

Dräxlmaier Automotive, Elektromanufacturing / SUMIDA, WeWire harness - part of Coroplast Fritz Mueller, Magnetec (σ.σ. γερμανικών συμφερόντων) η Lear Corporation / αμερικανικών συμφερόντων, η Gebauer &Griller / αυστριακών συμφερόντων, η Sammy Cablaggi / Kablem και η Confezioni Andrea Carcover, ιταλικών συμφερόντων, η Fujikura Automotive/ ιαπωνικών συμφερόντων, η Arobs Software και η Multico / Quality Hub, ρουμανικών συμφερόντων η Blacksea EMS, ολλανδικών συμφερόντων, η Equip-Test, ουγγρικών συμφερόντων και η Whetec / MG2C, ελβετικών συμφερόντων.

Αναλυτικότερη πληροφόρηση στο link <https://www.invest.gov.md/en/sectors/automotive/>

3. Αγροδιατροφικά, ποσοστό στο ΑΕΠ 12%, ποσοστό στις εξαγωγές 45%, κυριότεροι

εξαγωγικοί προορισμοί : Ρωσία, Ουκρανία, Λευκορωσία, Ρουμανία, Ιταλία, Ρουμανία,

Γαλλία, Πολωνία και Τουρκία, ενώ παράλληλα η Μολδαβία είναι η 20^η μεγαλύτερη

οινοπαραγωγός χώρα παγκόσμια

Αναλυτικότερη πληροφόρηση στο link <https://www.invest.gov.md/en/sectors/agrifood/>

4. Άλλοι Κλάδοι

α) Οργανική Γεωργία, το 2019 εξήχθησαν περίπου 52 χιλ. τόνοι οργανικών προϊόντων εκ των οποίων οι περίπου 40 χιλ. τόνοι σε χώρες της ΕΕ.

Αναλυτικότερη πληροφόρηση στο link <https://www.invest.gov.md/en/sectors/organik-agriculture/>

β) Τομέας Ηλεκτρονικών, όπως και στον ανωτέρω τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας, επίσης δίδονται ειδικά κίνητρα στήριξης (7% ειδικός flat tax στο Moldova IT Park, 2.000 Ευρώ/εργαζόμενο για κάθε νέα θέση εργασίας κ.ά.)

Αναλυτικότερη πληροφόρηση στο link <https://www.invest.gov.md/en/sectors/electronics/>

γ) Τομέας Κλωστοϋφαντουργικών -TAFL /Textile and Apparel, απασχολεί περίπου 26.000 εργαζομένους εκ των οποίων το περίπου 84% εξ αυτών είναι γυναίκες.

Αναλυτικότερη πληροφόρηση στο link <https://www.invest.gov.md/en/sectors/tafl/>

δ) Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας. Με δεδομένη την εξάρτηση της Μολδαβίας από εισαγωγές πετρελαίου και φυσικού αερίου (στοιχεία του 2018, δείχνουν ότι το πετρέλαιο συμβάλει στο περίπου 33% της παραγόμενης ενέργειας ενώ το φ.α. στο περίπου 30%), εμφανίζεται ως ο τομέας με τις περισσότερες προοπτικές ανάπτυξης. Μέχρι στιγμής η εγκατεστημένη δυναμικότητα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ανά πηγές, αναλύεται ως εξής: η αιολική ενέργεια έχει το μεγαλύτερο μερίδιο περίπου 58% (35,6 MW), ακολουθούμενη από την υδροηλεκτρική 26% (16,3 MW), το βιοαέριο με 9% (5,7 MW) και τα ηλιακά φωτοβολταϊκά με περίπου 7% (4 MW).

Αναλυτικότερη πληροφόρηση στο link <https://www.invest.gov.md/en/sectors/renewable-energy/>

ε) Υπηρεσίες προς Επιχειρήσεις -BPO & SSC /Business Process Outsourcing- & Shared Service Center ή ουσιαστικότερα προσφέροντας συγκεκριμένες υπηρεσίες για παγκόσμιους πελάτες (π.χ. call centers). Υπολογίζεται ότι απασχολεί περίπου 3.000 άτομα, ενώ οι υπηρεσίες κατευθύνονται κυρίως προς αμερικανικές και ευρωπαϊκές εταιρείες με κυριότερους τομείς τους : Logistics, Ταξίδια και Τηλεφωνία.

Αναλυτικότερη πληροφόρηση στο link <https://www.invest.gov.md/en/sectors/bpo-ssc/>

στ) Κλάδος Creative industries (εικαστικές τέχνες, βιβλία, μουσική). Αποτελεί έναν από τους ανερχόμενους κλάδους, με συμβολή στο ΑΕΠ στο 3,3%, απασχολεί περίπου 13.000 εργαζομένους, ενώ η αύξηση σε πωλήσεις (σύνολο 186 εκ.Ευρώ) το 2020/2019 ανήλθε στο 23%.

Αναλυτικότερη πληροφόρηση στο link <https://www.invest.gov.md/en/sectors/creative-industries/>

Με δεδομένα τα ανωτέρω και την επιθυμία προσέλκυσης ξένων άμεσων επενδύσεων, προτάθηκε από πλευράς Invest Moldova η επίσκεψη ελληνικής επιχειρηματικής αντιπροσωπείας στη Μολδαβία με κύριο αντικείμενο την παρουσίαση των επενδυτικών ευκαιριών και επίσκεψη σε ΕΟΖ και Moldova IT Park.

3. Moldova Innovation Technology Park, <https://moldovaitpark.md/en/>

Όπως προαναφέρθηκε πρόκειται για το πιο επιτυχημένο και εξωστρεφή κλάδο της μ/οικονομίας. Ουσιαστικά πρόκειται για virtual park, ήτοι δεν πρόκειται για κτίριο, κτίρια ή εκτάσεις αλλά για ιστότοπο στο internet. Λόγω των εξαιρετικά ελκυστικών κινήτρων ήτοι μοναδική flat φορολόγηση στο 7% στις πωλήσεις έτους, με περιορισμό ότι η διαίρεση αξίας ετήσιων πωλήσεων ανά εργαζόμενο πρέπει να είναι τουλάχιστον 125 Ευρώ, έχει κατορθώσει να προσελκύσει περίπου 900 επιχειρήσεις με φυσική παρουσία και άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας στη Μολδαβία, επιχειρήσεις που απασχολούν στην παρούσα φάση περίπου 14.000 εργαζομένους.

Σημειώνεται παράλληλα ότι οι κύριοι τομείς δραστηριότητας ανωτέρω εταιρειών είναι: η ανάπτυξη software, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια και το IT Consultancy (σ.σ. κατ' ουσίαν πρόκειται για επιχειρήσεις οι οποίες δουλεύουν/αναπτύσσουν προγράμματα μετά από παραγγελία μεγάλων πελατών του εξωτερικού).

4. Προγράμματα Διεθνών Οργανισμών στην Μολδαβία

4.1 Γραφείο Αντιπροσωπείας ΕΕ,

https://eeas.europa.eu/delegations/moldova_en

Έγινε γενική αναφορά στην πλειάδα των προγραμμάτων που αναπτύσσει η ΕΕ στην Μολδαβία (π.χ. μέσω του SSF, Αναμόρφωση Δημόσιου Τομέα, Ανάπτυξη υπαίθρου/γεωργίας, Αστυνομίας, Προγράμματα Ανάπτυξης Υποδομών κλπ).

Σημειώθηκε η μεγάλη εξάρτηση στον τομέα της ενέργειας από την προμήθεια φ.α. μόνο από την Ρωσία, η μεγάλη εξάρτηση της μ/οικονομίας από τον γεωργικό τομέα (σιτηρά, κρασί, φρούτα) και παράλληλα η χαμηλή παραγωγικότητα στον τομέα.

Αναφέρθηκε η έλλειψη εξειδικευμένων στελεχών (lack of specialists) και η έλλειψη υπερεργολάβων (subcontractors).

Αναλυτική καταγραφή των προγραμμάτων που αναπτύσσει η ΕΕ στην Μολδαβία, μπορεί να αναζητηθεί στον ιστότοπο

https://eeas.europa.eu/delegations/moldova/area/projects_en?page=1

4.2. EBRD.

<https://www.ebrd.com/moldova.html>

Μέχρι σήμερα η EBRD έχει χρηματοδοτήσει/εξακολουθεί να χρηματοδοτεί, συνολικά 146 προγράμματα συνολικής αξίας 1,4 δισ.Ευρώ, αποτελώντας έναν από τους κύριους Χρηματοδοτικούς Οργανισμούς για την χώρα.

Τα προγράμματά της έχουν μεγάλο εύρος, με κύρια στόχευση τις διαρθρωτικές υποδομές στη χώρα όπως Χρηματοδοτικοί Οργανισμοί/Τράπεζες, Ενέργεια/Πράσινη Ενέργεια, Μεταφορές, Αγροτικός Τομέας κ.ά. ενώ αναλυτικός κατάλογος των προγραμμάτων μπορεί να αναζητηθεί στο link

<https://www.ebrd.com/work-with-us/project-finance/project-summary-documents.html?i=1&filterCountry=Moldova> .

Στην παρούσα φάση, το portfolio των χρηματοδοτήσεων ανέρχεται σε περίπου 580 εκ.Ευρώ εκ των οποίων: περίπου το 74% ή 430 εκ.Ευρώ κατευθύνονται σε Υποδομές, περίπου το 13% ή 78 εκ.Ευρώ κατευθύνεται σε Χρηματοοικονομικούς οργανισμούς και το υπόλοιπο του περίπου 13% ή 73 εκ.Ευρώ κατευθύνονται σε Βιομηχανία-Εμπόριο-Agribusiness.

Παράλληλα σημειώθηκε η σπουδαιότητα των χρηματοδοτήσεων της Τράπεζας σε προγράμματα ανάπτυξης μ/εταιρειών (αναφέρθηκε το παράδειγμα της Glass Container Company <http://www.gcc.md/> βιομηχανία παραγωγής προϊόντων γυαλιού -σ.σ. το 4^ο κυριότερο προϊόν που εισήγαγε η Ελλάδα από την Μολδαβία ήταν ο κωδ.7010 Φιάλες-Νταμιτζάνες-Κανάτες από γυαλί-), την σταδιακή πρόοδο που σημειώνεται στην κατανόηση των διαδικασιών πρόσβασης σε ευρωπαϊκές αγορές, ενώ όσον αφορά στους κύριους τομείς που συγκεντρώνουν προοπτικές ανάπτυξης της μ/οικονομίας αναφέρθηκαν αυτοί : της αυτοκινητοβιομηχανίας, του ICT και των αγροδιατροφικών προϊόντων.

4.3. Παγκόσμια Τράπεζα

Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, <https://www.worldbank.org/en/country/moldova/overview#1>, παρά τις σταθερές οικονομικές επιδόσεις τις τελευταίες δύο δεκαετίες, η Μολδαβία εξακολουθεί να παραμένει μεταξύ των φτωχότερων χωρών της Ευρώπης. Αν και ένα μοντέλο ανάπτυξης που βασίζεται στην κατανάλωση (που προκαλείται από τα μεταναστευτικά εμβάσματα) έχει δημιουργήσει υψηλή ανάπτυξη και μείωσε τη φτώχεια, είχε γίνει λιγότερο βιώσιμο πολύ πριν από την

πανδημία COVID-19. Η μείωση των εμβασμάτων, σε συνδυασμό με τη συρρίκνωση και τη γήρανση του πληθυσμού, οδήγησε σε χαμηλή αύξηση της παραγωγικότητας και σημαντικός αριθμός του πληθυσμού με χαμηλότερο εισόδημα εξαρτήθηκε από τις συντάξεις και την κοινωνική βοήθεια.

Η πανδημία και μια σοβαρή ξηρασία το 2020 εξέθεσαν πιο έντονα τα τρωτά σημεία αυτού του μοντέλου ανάπτυξης. Με μια επακόλουθη μείωση του ΑΕΠ κατά 7 τοις εκατό το 2020, η Μολδαβία ήταν μεταξύ των χωρών στην Ευρώπη που επλήγησαν περισσότερο από τον COVID, ο οποίος επηρέασε σημαντικά τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις σε ολόκληρη τη χώρα.

Σε αυτό το πλαίσιο, η κυβέρνηση έχει θέσει τα θεμέλια για ένα πιο χωρίς αποκλεισμούς και ανθεκτικό μοντέλο ανάπτυξης. Η οικονομική ανάκαμψη από την πανδημία δεν εξαρτάται μόνο από τον περιορισμό της κρίσης και ένα πιο ευνοϊκό εξωτερικό περιβάλλον, αλλά και από συμπληρωματικά μέτρα που στοχεύουν στον μετριασμό των επιπτώσεων της και στη στήριξη της ανάκαμψης του ιδιωτικού τομέα και των νοικοκυριών με διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που θα βοηθήσουν στην απομάκρυνση της οικονομίας από το τρέχον οικονομικό μοντέλο.

Η νέα κυβέρνηση έχει ισχυρή εντολή και κοινοβουλευτική υποστήριξη και ανακτά την εμπιστοσύνη των πολιτών και των διεθνών εταίρων. Ωστόσο, η οικονομική και κοινωνική ανάκαμψη θα πρέπει να συμπληρωθεί με βελτιωμένη διακυβέρνηση και ενισχυμένη ικανότητα εφαρμογής μεταρρυθμίσεων.

Αναλυτικός κατάλογος των προγραμμάτων μπορεί να αναζητηθεί στο link :

https://projects.worldbank.org/en/projects-operations/projects-list?lang=en&countrycode_exact=MD&os=0

5. Λοιπά δεδομένα αγοράς

Στα διαλείμματα μεταξύ των συναντήσεων, υπήρξε η ευκαιρία καταγραφής της αγοράς στο κέντρο της πόλης. Από τα καταστήματα που υπάρχουν διαπιστώθηκε ότι η συντριπτική πλειοψηφία αυτών είναι : Τράπεζες, Εταιρείες Κινητής τηλεφωνίας, Ταξιδιωτικά Γραφεία, Ανταλλακτήρια συναλλάγματος, Κομμωτήρια, Μίνι-μάρκετς, Μικρά καφέ, Μικρά καταστήματα πρόχειρου φαγητού και 1-2 Ζαχαροπλαστεία.

Σημειώνεται παράλληλα ότι, έντονη ήταν η παρουσία μικρών ιδιωτικών μίνι-βανς που συμπληρώνουν τον επίσημο στόλο λεωφορείων ή τρόλεϋ, ενώ παρατηρείται σημαντική κυκλοφοριακή συμφόρηση στην αρχή ή τέλος του ωραρίου εργασίας.

5.1. Μολδαβικός Τραπεζικός Τομέας

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης Τραπεζών/ EBF (Σεπτέμβριος 2019), <https://www.ebf.eu/> ,

στο τέλος του 2018, 11 τράπεζες με άδεια από την Εθνική(Κεντρική) Τράπεζα της Μολδαβίας λειτουργούσαν στη Δημοκρατία της Μολδαβίας. Σύμφωνα με τις προτεραιότητες της τραπεζικής εποπτείας και τις δεσμεύσεις που αναλήφθηκαν έναντι των αναπτυξιακών εταίρων για την ενίσχυση της διαφάνειας της μετοχικής δομής των τραπεζών, έγιναν σημαντικές αλλαγές που σχετίζονται με την απόκτηση μεριδίων στο κεφάλαιο ορισμένων τραπεζών από διάφορους αξιόπιστους διεθνείς ομίλους το 2018. Ως αποτέλεσμα, πάνω από το 70% των τραπεζικών περιουσιακών στοιχείων διαχειρίζονται από διεθνείς ομίλους με καλή φήμη.

Μετά από τρία χρόνια αναιμικών εξελίξεων, η διαμεσολαβητική λειτουργία της EBF είδε τα πρώτα θετικά σημάδια ανάπτυξης. Στο πλαίσιο της μείωσης των επιτοκίων, η ζήτηση για νέα δάνεια αυξήθηκε τόσο από ιδιώτες όσο και από επιχειρηματικούς φορείς.

Η αξία του ακαθάριστου χαρτοφυλακίου δανείων αυξήθηκε κατά 5,9% το 2018. Παράλληλα, ο όγκος των νέων δανείων που χορηγήθηκαν το 2018 αυξήθηκε κατά 17,8%, σε σύγκριση με το 2017. Η μεγαλύτερη αύξηση το 2018 σημειώθηκε στα καταναλωτικά δάνεια και τα δάνεια

στον τομέα των ακινήτων, ενώ ένας από τους παράγοντες που πυροδότησε αυτή την αύξηση ήταν η μείωση του επιτοκίου.

Παράλληλα, συνεχίστηκε η τάση αύξησης των καταθέσεων οι οποίες σύμφωνα με τις εκθέσεις προληπτικής εποπτείας, αυξήθηκαν κατά 6,0% την περίοδο αναφοράς, με τους καταθέτες να επαναπροσανατολίζουν τις αποταμιεύσεις τους από βραχυπρόθεσμες σε μακροπρόθεσμες καταθέσεις.

Τα μέσα πληρωμών χωρίς μετρητά συνέχισαν να αναπτύσσονται. Ο αριθμός των τραπεζικών καρτών σε κυκλοφορία, αυξήθηκε κατά 11,5% και ο αριθμός των συναλλαγών με τραπεζικές κάρτες αυξήθηκε κατά 24,5%. Ο αριθμός και η αξία των συναλλαγών στο εξωτερικό, με τραπεζικές κάρτες που εκδόθηκαν στη Δημοκρατία της Μολδαβίας αυξήθηκαν σημαντικά κατά 65% και 26,1%, αντίστοιχα.

Ο τραπεζικός τομέας διατήρησε την κερδοφορία του, επομένως τα κέρδη στο τραπεζικό σύστημα αυξήθηκαν κατά 7,0% το 2018 σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου έτους. Η απόδοση των περιουσιακών στοιχείων και η απόδοση των ιδίων κεφαλαίων ήταν 2,1% και 11,6% αντίστοιχα, αυξημένες κατά 0,2 ποσοστιαίες μονάδες η καθεμία, σε σύγκριση με το τέλος του προηγούμενου έτους.

Τέλος σημειώνεται ότι οι μεγαλύτερες Τράπεζες στην Μολδαβία είναι οι :

- Moldova Agroindbank/MAIB, <https://www.maib.md/en>
- Moldindconbank, <https://www.micb.md/micb-en/>
- και η Victoria Bank, <https://www.victoriabank.md/ro/>

5.2. Σούπερ Μάρκετς. Κατεγράφησαν τα :

- **Linella**, <https://linella.md/en> , η μεγαλύτερη μολδαβική αλυσίδα, λειτουργεί με 100 καταστήματα σε όλη τη χώρα
- **FidESCO**, <https://fidesco.md/ro/retea-de-magazine-fidesco/> , λειτουργεί με 34 καταστήματα
- **Nr. 1** <https://nr1.md/en/> , λειτουργεί με 17 καταστήματα σε όλη τη χώρα
- **Green Hills**, λειτουργεί με 7 καταστήματα
- **Metro Cash and Carry**, https://www.metro.md/?itm_pm=md:nav_logo:ctr:bhc:0:0 λειτουργεί από το 2006 στην Μολδαβία, Καταστήματα 3
- **Kaufland**, <https://www.kaufland.md/ro/> , λειτουργεί με 3 καταστήματα
- **Velmart**, <https://velmart.md/> , λειτουργεί με 3 καταστήματα

από επίσκεψη σε ένα από αυτά το Nr.1, που θεωρείται η περισσότερο “δυτική” εταιρεία, διαπιστώθηκε η ύπαρξη των βασικών προϊόντων (αρτοποιήματα, γαλακτοκομικά, σοκολατοειδή, κρέας, αλκοολούχα ποτά), ενώ παράλληλα εντοπίστηκαν όσον αφορά σε ελληνικά προϊόντα, ζυμαρικά, γιαούρτια και φέτα.

Σημειώνεται ότι η πλειοψηφία των προϊόντων ήταν ρουμανικά και ουκρανικά.

5.3. Εμπορικά Κέντρα/Shopping Malls. Κατεγράφησαν τα :

- Shopping Malldova, <https://shoppingmalldova.md/en/> , Κισινάου
στο link <https://shoppingmalldova.md/en/shopping/> μπορούν να αναζητηθούν οι ευρισκόμενες εκεί επιχειρήσεις.
- Zity Mall, <https://zitymall.md/> , Κισινάου
στο link <https://zitymall.md/shopping/> μπορούν να αναζητηθούν οι ευρισκόμενες εκεί επιχειρήσεις.

- Grand Hall, <https://grandhall.md/ro> , Κισινάου
στο link <https://grandhall.md/ro/shops> , μπορούν να αναζητηθούν οι ευρισκόμενες
εκεί επιχειρήσεις.
- Atrium, <http://www.atrium.md/en/> , Κισινάου
στο link <http://www.atrium.md/shopping-center/> , μπορούν να αναζητηθούν οι
ευρισκόμενες εκεί επιχειρήσεις.
- Unic , Κισινάου
στο link <https://unic.md/ro/> , μπορούν να αναζητηθούν οι ευρισκόμενες εκεί
επιχειρήσεις.

5.4. European Business Association. Στην Μολδαβία έχει ιδρυθεί και η ανωτέρω Ένωση, όπου υπάρχουν καταγεγραμμένα 76 μέλη/ευρ.επιχειρήσεις. Εξ αυτών αναφέρονται οι κυριότεροι : Coca Cola HBC, Kaufland, Metro, Radisson, Marriott, Nestle, Carlsberg, Imperial Tobacco, Sudzucker, Moldcell (εταιρεία κιν.τηλεφωνίας, μητρική εταιρεία η Chaudhary Group/CG Corp Global με έδρα την Κατμαντού στο Νεπάλ.) κ.α.

Σχετικό link :

<https://eba.md/eng/news/eba-a-organizat-evenimentul-online-eba-business-outlook-2021>

5.5. Ελληνική Επιχειρηματική παρουσία. Δεν κατεγράφησαν ούτε ελληνικές επενδύσεις, ούτε δραστηριοποίηση ελληνικής επιχείρησης πλην δυνάμεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα του λιανικού/χονδρικού εμπορίου. Περαιτέρω υπάρχει μεν η παρουσία της Coca Cola HBC, αλλά δεν είναι καταγεγραμμένη ως ελληνική επένδυση, αναφέρεται ότι υπάρχουν ελληνικών συμφερόντων εταιρείες που πραγματοποιούν πωλήσεις στη Μολδαβία μέσω της παρουσίας τους στη Ρουμανία, ενώ παράλληλα καταγράφεται και η παρουσία 4-5 ελλήνων , οι οποίοι εργάζονται στη Μολδαβία μέσω ευρωπαϊκών προγραμμάτων.

Τέλος και όπως προκύπτει από τα ανωτέρω, καθώς η Μολδαβία, λόγω γεωγραφικής θέσης λειτουργεί ως γέφυρα και μεταξύ ΕΕ (αποτελεί τον κυριότερο εμπορικό εταίρο) και Ρωσίας, με τα ελκυστικό φορολογικό πακέτο που προσφέρεται σε αλλοδαπές επιχειρήσεις (ΕΟΖ κ.α.), θα μπορούσε αρχικά να εξετασθεί η εγκατάσταση ελληνικής επιχείρησης σε ΕΟΖ στη Μολδαβία λόγω εγγύτητας τόσο σε ευρωπαϊκές αγορές (μέσω Ρουμανίας) όσο και στην ρωσική αγορά.

Παράλληλα λόγω της συνεχούς ανάπτυξης και δυναμικής και επίσης λόγω του ευνοϊκού καθεστώτος ίδρυσης και φορολόγησης στον τομέα IT, θα μπορούσε να εξετασθεί η δραστηριοποίηση μέσω του Moldova IT Park.

Περαιτέρω, ορισμένα ελληνικά προϊόντα όπως π.χ. ελιές, κονσέρβες φρούτων, γαλακτοκομικά, αλλαντικά, κονσέρβες κρεάτων-ιχθυηρών, είδη αυτοκινήτου (καθαριστικά, πλαστικά δάπεδα κ.α.), εμφανίζουν καλύτερη δυναμική για την εξαγωγή τους στην μολδαβική αγορά.

Ο Δ/νων

Παντελής Γιαννούλης
Σύμβουλος ΟΕΥ Α'

Πίνακας Αποδεκτών

1. ΣΕΒ
2. ΠΣΕ
3. ΣΕΒΕ
4. ΣΕΚ
5. ΚΕΕΕ
6. ΕΒΕΑ
7. ΕΒΕΘ
8. ΕΒΕΠ
9. ΕΒΕΗ
10. ΕΒΕΧαλκιδικής
11. ΕΒΕΑχαΐας
12. ΕΒΕΛάρισσας
13. ΕΒΕΧ
14. ΕΒΕΛασιθίου
15. ΕΒΕΜαγνησίας
16. ΕΒΕΑιτ/νίας
17. ΕΒΕΣ
18. ΕΒΕΧανίων
19. ΕΒΕΑργολίδας
20. ΕΒΕΑρκαδίας